

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»
на тему: «Оподаткування підприємців–фізичних осіб в Україні»
(назва теми)

Виконавець:
Студент ФФБС
Неїжпапа Л.О.

/підпис/

Науковий керівник:
К.е.н., доцент Луценко І.С.

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

ВСТУП

Актуальність теми. Питання оподаткування є одним з основних у внутрішній політиці будь-якої держави. Удосконалення податкової системи завжди є пріоритетним завданням будь-якого уряду в розвинених країнах. Протиріччя між потребами збільшення податкових доходів і необхідністю створення сприятливих умов для національного підприємництва виступає основною причиною змін у сфері оподаткування.

В останні роки питання оподаткування фізичних осіб-підприємців підіймається дуже часто, з'ясування особливостей застосування спрощеної системи оподаткування з урахуванням поточних змін у законодавстві, виявлення проблем та визначення перспективних напрямів удосконалення є актуальними та мають практичну значимість.

У вітчизняній і зарубіжній науковій літературі значну увагу питанням оподаткування суб'єктів малого підприємництва, в тому числі, в розрізі єдиного податку, приділили В.Л.Андрущенко, В.В.Буряковський З.С.Варналій, В.П.Вишневський, Ю.Г.Дьякон, Ю.Б.Иванов, О.Р.Квасовський, А.И.Крисоватий, И.О.Лунина, П.В.Мельник, С.А.Музиченко, В.Н.Парсяка, А. М.Піддєрьогін, А.М.Соколовська, Т.В.Уманець, А.П.Чередніченко, В.О.Швадченко, С.І.Юрий та інші. Враховуючи значні наукові досягнення як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, питання щодо спрощеної системи оподаткування фізичних осіб-підприємців на сьогоднішній день залишаються дуже актуальними.

У світовій практиці також існує багато прикладів оподаткування фізичних осіб-підприємців, включно із спрощеними системами оподаткування різних країн. Цей досвід може бути корисним у сучасних реаліях України.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Мета кваліфікаційної роботи полягає в систематизації теоретичних засад механізму оподаткування фізичних осіб-

підприємців, виявленні основних його проблем та освітлення можливих шляхів покращення механізму оподаткування ФОП.

Визначена мета обумовила наступні завдання кваліфікаційної роботи:

- розкрити сутність малого підприємництва та навести його класифікацію;
- визначити поняття оподаткування фізичних осіб-підприємців та його принципи;
- дослідити еволюцію оподаткування ФОП як суб'єктів малого підприємництва;
- провести діагностику оподаткування ФОП на спрощеній системі оподаткування;
- дослідити механізм оподаткування ФОП на загальній системі оподаткування;
- визначити роль оподаткування фізичних осіб-підприємців у формуванні доходів місцевих бюджетів;
- дослідити світовий досвід оподаткування фізичних осіб-підприємців та можливості його впровадження в Україні;
- запропонувати напрями вдосконалення системи оподаткування ФОП.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес оподаткування суб'єктів малого бізнесу включно із фізичними особами-підприємцями як важливого сектору економіки України.

Предметом кваліфікаційної роботи виступають економічні відносини, що виникають між фізичними особами-підприємцями та державою стосовно перерозподілу ВВП через оподаткування.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і процесів. Метод аналізу і синтезу використовувався при визначенні сутності малого підприємництва, оподаткування фізичних осіб-підприємців. Метод історичного аналізу застосовувався у дослідженні історії розвитку оподаткування малого

підприємництва, включно із єдиним податком. Метод порівняльного аналізу використовувався при проведенні оцінювання ефективності функціонування єдиного податку та його ролі у місцевих бюджетах; для узагальнення світового досвіду оподаткування фізичних осіб-підприємців та можливості його впровадження в Україні.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти з питань оподаткування малого підприємництва включно із фізичними особами-підприємцями, статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали Державної казначейської служби України, Департаменту фінансів Одеської міської ради, а також наукові дослідження і публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, електронні ресурси світової мережі Internet.

Науковою новизною отриманих результатів Одержані результати кваліфікаційної роботи, що містять наукову новизну, набули подальшого розвитку в частині:

- періодизації справляння механізму оподаткування малих підприємств в Україні, ознакою якої є поступовий перехід до спрощеної системи оподаткування;
- проведення аналізу ролі єдиного податку у місцевих бюджетах України;
- пріоритетних шляхів удосконалення елементів функціонування спрощеної системи оподаткування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в кваліфікаційній роботі положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення. Розроблені в кваліфікаційній роботі положення можуть бути впроваджені та використані органами місцевої влади при вирішенні проблем удосконалення організаційно-правового механізму оподаткування фізичних осіб-підприємців.

Структура випускної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи

становить 71 сторінку друкованого тексту, містить 15 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел нараховує 42 найменування та займає 5 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА»** висвітлено економічну сутність категорії «мале підприємництво», наведено поняття оподаткування фізичних осіб-підприємців, визначено його принципи, висвітлена еволюція оподаткування ФОВ як суб'єктів малого підприємництва в Україні.

У другому розділі **«ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ В УКРАЇНІ»** проведено діагностику оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі оподаткування, висвітлено механізм оподаткування ФОП на загальній системі оподаткування, зроблено оцінку ролі оподаткування ФОП у формуванні доходів місцевих бюджетів на основі аналізу показників за останні 6 років.

У третьому розділі **«НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ»** розкрито світовий досвід функціонування спрощеної системи оподаткування різних країн, як основної системи оподаткування фізичних осіб-підприємців, наведено можливості застосування цього досвіду Україні, окреслені основні сучасні проблеми оподаткування ФОП та можливі шляхи їх вирішення на основі міжнародного досвіду.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження сформулюємо наступні висновки:

1) У результаті розкриття сутності малого підприємництва, було виділено наступне визначення: «мале підприємництво є таке підприємництво, яке має невелику долю виробництва галузі та, відповідно, не має значного впливу на

формування ринкової ціни. Особливістю малого підприємства є його висока здатність до адаптації, але й високі ризики.».

2) Окреслена роль малих підприємств в економіці різних країн та Україні. Зроблено висновок, що малі підприємства – це основа сучасної європейської економіки. Вони є ключовим джерелом робочих місць і благодатним ґрунтом для бізнесових ідей. Малі підприємства повинні розглядатись як одна з основних рушійних сил інновацій, зайнятості, а також соціальної та локальної інтеграції.

3) Аналізуючи поняття «оподаткування фізичних осіб-підприємців», було визначено, що оподаткування – це процес справляння податків, що встановлений на законодавчому рівні, та під час якого здійснюється перерозподіл ВВП з метою забезпечення функцій держави. У свою чергу фізична особа-підприємець – це фізична особа, що використала своє право на ведення підприємницької діяльності та офіційно зареєстрована як така в органах державної влади. Отже було визначено, що оподаткування фізичних осіб-підприємців – це процес справляння податків з фізичних осіб, що займаються веденням підприємницької діяльності. Також були виділені основні принципи оподаткування ФОП: соціальна справедливість; стабільність; чіткість та прозорість податкових умов; рівномірність та зручність сплати податків; стимулювання до інвестицій; нейтральність оподаткування.

4) Досліджено історію оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні на основні моменти розвитку спрощеної системи оподаткування. Визначено п'ять основних етапів у його розвитку: перший етап (1991–1993 рр.) характеризується, як період економічної кризи, перше визначення поняття «мале підприємництво».; другий етап (1993–2010 рр.) – період, коли зафіксовані спроби спрощення системи оподаткування, також введення спрощеної системи для малого підприємництва, прийняття господарського кодексу; третій етап (2011–2014 рр.) – період, який характеризується прийняттям податкового кодексу, значним розширенням спрощеної системи оподаткування і звітності, введенням 6 груп єдиного податку, були зроблені важливі кроки до уніфікації цієї системи; четвертий етап (2014–2018 рр.) – перехід єдиного податку до складу місцевих, значні кроки в покращенні оподаткування для сільських господарств, скорочення кількості груп до

4; п'ятий етап (з 2019 року) – початок розробки проекту, щодо збільшення ефективності оподаткування фізичних осіб-підприємців, що працюють у сфері ІТ.

5) У результаті проведення аналізу оподаткування фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі оподаткування, зроблений висновок, що використання цієї системи є доцільним, хоч і має низку недоліків. Проаналізовано механізм оподаткування фізичних осіб-підприємців на загальній системі оподаткування та, на прикладі, зроблено висновок про більшу вигідність спрощеної системи для підприємців в розрізі мінімізації податкових зобов'язань.

6) На основі проведення аналізу податкових надходжень з єдиного податку до місцевих бюджетів було визначено, що за що останні шість років в Україні є тенденція до значного збільшення обсягів єдиного податку. Здійснивши графічне порівняння надходжень єдиного податку з фізичних осіб з надходженням єдиного податку з юридичних осіб, зроблено висновок, що надходження єдиного податку з фізичних осіб-підприємців складають левову частку ніж надходження з єдиного податку, що сплачуються юридичними особами. Зауважено, що єдиний податок сьогодні є важливою складовою місцевих бюджетів. Він займає значне місце у складі доходів бюджету та, насамперед, сприяє розвитку як сфери бізнесу, так і органів місцевого самоврядування.

7) Висвітлено світовий досвід оподаткування фізичних осіб-підприємців та перспективи його застосування в Україні. Було виділено чотири особливості спрощених систем оподаткування різних країн як можливі до подальшого застосування в системі оподаткування України: індексація граничних значень з урахуванням інфляції, диференціювання ставок податку в залежності від сфери діяльності підприємця, урахування основного та не основного доходу від підприємницької діяльності, можливість придбання разових податкових талонів.

8) Виділено основні проблеми функціонування механізму оподаткування фізичних осіб-підприємців: можливості ухилення від сплати податків, несправедливість в оподаткуванні, відсутність індексації граничного доходу. Запропоновано напрями вдосконалення системи шляхом вирішення цих проблем, а саме:

1. Посилити відповідальність за ухилення від сплати податків та ввести ефективний механізм контролю за діяльністю фізичних осіб-підприємців.
2. Ввести диференціацію ставок єдиного податку в залежності від сфері, у якій працює фізична особа-підприємець.
3. Започаткувати індексацію граничних обсягів доходів для груп єдиного податку з урахуванням інфляції.